

**Wyrok z dnia 3 października 1996 r.
II URN 10/96**

Istnienie dwóch sprzecznych ze sobą merytorycznych rozstrzygnięć sądowych o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami i przy niezmienionej sytuacji faktycznej i prawnej narusza w rażący sposób porządek prawny oraz jest sprzeczne z interesem Rzeczypospolitej Polskiej.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie: SN Jerzy Kuźniar, SA Mieczysław Bareja (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Witolda Bryndy, po rozpoznaniu w dniu 3 października 1996 r. sprawy z wniosku Marii P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w O. o emeryturę, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu z dnia 19 lipca 1995 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz decyzję Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 6 czerwca 1995 roku [...].

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 26 stycznia 1995 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w O. załatwił negatywnie wniosek Marii P. o wcześniejszą emeryturę. Powołując się na brak 30-letniego stażu zatrudnienia organ rentowy jako podstawę prawną odmowy przyznania prawa do wcześniejszej emerytury wskazał art. 27 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Staż zatrudnienia Marii P. łącznie z okresem opieki od 11 maja 1991 r. do 1 czerwca 1992 r. nad ojcem będącym inwalidą I-ej grupy organ rentowy wyliczył na 28 lat 10 miesięcy i 28 dni.

Wyrokiem z dnia 24 kwietnia 1995 r., wydanym w sprawie [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu zmienił decyzję organu rentowego i przyznał Marii P. prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1 września 1994 r. Sąd ten jako okresy nieskładkowe uznał okresy opieki nad będącym inwalidą I grupy ojcem, od 6 maja do 29 maja 1990 r. oraz od 11 maja 1991 r. do 1 czerwca 1992 roku.

Wyrok niezaskarżony przez strony uprawomocnił się. Po stwierdzeniu, że Sąd Wojewódzki powtórnie wliczył do stażu zatrudnienia okres od 11 maja 1991 r. do 1 czerwca 1992 r. organ rentowy - nie wykonując prawomocnego wyroku - wydał w dniu 6 czerwca 1995 r. nową decyzję stwierdzającą brak uprawnień Marii P. do wcześniejszej emerytury z tych samych przyczyn co poprzednio (tak jak w decyzji z dnia 26 stycznia 1995 r.). Wyrokiem z dnia 13 lipca 1995 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu odwołanie Marii P. oddalił, uznając ustalenia organu rentowego za zgodne z dokumentacją dotyczącą przebiegu zatrudnienia i dzielając w pełni ocenę prawną dokonaną przez ten organ.

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości.

Zarzucił rażąco naruszenie prawa, a w szczególności art. 369 pkt 3 KPC oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej i wniósł o uchylenie wyroku oraz decyzji organu rentowego z dnia 6 czerwca 1995 r. [...]

W rewizji nadzwyczajnej podniesiono zarzut nieważności postępowania w sprawie (art. 369 pkt 3 KPC). Zaskarżony wyrok dotyczy bowiem tego samego rozstrzygnięcia pomiędzy tymi samymi stronami co w sprawie prawomocnie osądzonej wyrokiem z dnia 24 kwietnia 1995 r., przy czym wydając nową decyzję z dnia 6 czerwca 1995 r. organ rentowy nie miał określonych w art. 80 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin podstaw do wznowienia postępowania administracyjnego. Decyzję tę wydał w gruncie rzeczy w wykonaniu prawomocnego wyroku z dnia 24 kwietnia 1995 r., wbrew jego treści, z naruszeniem art. 365 i 366 KPC. Organ rentowy nie był uprawniony do wydania tej decyzji. Istnienie dwóch sprzecznych ze sobą wyroków - wyroku z dnia 24 kwietnia 1995 r. i wyroku z dnia 19 lipca 1995 r. - narusza powagę wymiaru sprawiedliwości i tym samym interes Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona.

Wyrokiem z dnia 24 kwietnia 1995 r. Sąd Wojewódzki - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu przyznał Marii P. prawo do wcześniejszej emerytury. Wyrok ten wobec niezaskarżenia przez strony uprawomocnił się. Wyrok ten istotnie nie odpowiadał prawu (vide akta II URN 4/96) i mógł oraz powinien być zakwestionowanym przez wniesienie rewizji nadzwyczajnej, co też uczynił Minister Sprawiedliwości. Jak to trafnie wywodzi rewizja nadzwyczajna organ rentowy mógł podjąć działania w kierunku wniesienia rewizji nadzwyczajnej, skoro wskutek własnej bierności w procesie nie zaskarżył wyroku w trybie zwykłym (nie wniósł rewizji w terminie). Był jednakże związany prawomocnym wyrokiem i w konsekwencji był obowiązany wykonać wyrok zgodnie z art. 365 i 366 KPC. Dla zabezpieczenia swego interesu Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał możliwość złożyć wniosek o rewizję nadzwyczajną łącznie z wnioskiem o wstrzymanie wykonania wyroku w trybie art. 419 § 2 KPC. Przepis art. 80 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) daje możliwość wznowienia postępowania przed organem rentowym, ale ściśle określa podstawy wznowienia postępowania z jednej strony, z drugiej zaś wskazuje zasady postępowania w przypadku, gdy zaistnieją podstawy do wznowienia postępowania w sprawie, w której orzekł organ odwoławczy. W sprawie nie zaistniały nowe dowody, ani też nie ujawnione zostały nowe okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mogłyby mieć wpływ na uprawnienia emerytalne wnioskodawczyni. Zatem zasadne są wywody rewizji nadzwyczajnej dotyczące braku podstaw do wznowienia postępowania w sprawie oraz twierdzenie, że decyzja wydana została w wykonaniu wyroku, a nie w następstwie wznowienia postępowania.

Ewidentna sprzeczność decyzji z prawomocnym wyrokiem i brak podstaw prawnych do jej wydania, oznacza bezprawność działania organu rentowego. Rozpoznając odwołanie od tej decyzji Sąd Wojewódzki bezkrytycznie ocenił sytuację prawną w sprawie, błędnie przyjmując dopuszczalność wznowienia postępowania administracyjno-rentowego i prawo organu rentowego do wydania decyzji w każdym

przypadku, gdy organ ten uzna to za celowe. Przedmiotem sporu w sprawie niniejszej, tak jak w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 24 kwietnia 1995 r. było prawo do wcześniejszej emerytury zależne od stażu zatrudnienia. Nie uległ zmianie jakikolwiek element sporu mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia tych spraw, a zatem zasadny jest w niniejszej sprawie zarzut nieważności postępowania w rozumieniu art. 369 pkt 3 KPC. Istnienie dwóch sprzecznych ze sobą rozstrzygnięć sądowych mających charakter merytorycznych orzeczeń o to samo roszczenie, pomiędzy tymi samymi stronami, przy niezmienionej sytuacji, niewątpliwie narusza w rażący sposób porządek prawny i jest sprzeczne z interesem Rzeczypospolitej Polskiej.

Z tych wszystkich przyczyn stosownie do art. 11 ust. 5 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 183) i art. 422 § 1 KPC orzeczono jak w sentencji.

=====